

List izhaja vsak petek

in velja s poštino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrto leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mülling-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Našim dolžnikom!

Še enkrat prav nujno prosimo vse tiste naročnike, ki list prejemajo, pa so še na dolgu, naj nemudoma pošljejo zaostalo naročnino, drugače jim moramo posebne plačilne liste doposlati, kar uzročuje nove stroške. Pričakujemo do prihodnjega lista zaostalo naročnino, ali vsaj kako naznanilo.

„Opravništvo Glasa.“

NOVE ŠOLE.

A. Graška „Tagespost“ v svoji 162. številki neizmerno toži čez sedanje srednje šole; njihov uspeh deva kar v nič. Tožbe o pomankljivem izobraženi naših gimnazijalcev, pravi, so se posebno v najnovjšem času jako pomnožile. In po pravici. Dijak, ki je dovršil gimnazijo, zna kako mrvico iz zgodovine in prirodoslovja in pozna jako nepopolno nemški jezik in slovstvo (govori o Nemcih). Podučevanje v mrtvih jezikih ni moglo učencu duha starih klasikov vdihniti in slovnična skakalnica (Turnübungen), ktere se učitelji po starodavni navadi držé, lahko vse prej doseže, ko da razumljive stori klasike.

Dokler je imela cerkev vsaj po imenu še nekoliko nadzorstva in upljiva pri šolah, je bila ona vsega kriva, kar ni šlo po godu. Zdaj je potisnjena iz šol in se ji ne more nakladati odgovornost za slabo napredovanje dijakov; zato tudi „Tagespost“ išče dru-

god uzrokov žalostnih prikazni, in sicer zvrča vso krivdo na napačno metodo (način podučevanja) posameznih učiteljev in na slabi učni načrt.

Učitelje latinščine in grščine spominja na to, da imajo največ ur na teden, in da prav malo dosežejo, in da so tega veliko krat sami krivi s svojo nespametno metodo, ker dragi čas s tem tratijo, da prav po šolmojstersko nekatere odlomke iz klasikov slovnično premlevajo, namesto da bi učence iz začetka slovnic dobro navadili in je po tem naravnost seznanili s starimi klasiki in pred vsem na to pazili, da razumejo, kar berejo.

Nemški jezik, pravi, se na gimnazijah potiska v kot. Pravega logičnega govora in pisave je pri dijakih malo dobiti, slovstveno zgodovino znajo slabo, še manj pa umejo naše velike klasike. Naš materin jezik (govori o Nemcih) se tako zanemarja, da je malo gimnazijalcev, ki bi znali dobro sestavljati, ko zapustijo šolo.

Fizike, misli „Tagespost“, se učenci na gimnaziji malo naučijo; kar znajo iz naravoslovja, se nikakor ne da primerjati z napredkom tega znanstva. Iz zemljepisja se učijo veliko imen in števil, o gospodarskih razmerah posameznih dežel pa nič ne vedó. Pri zgodovini si učence vojske z vsemi malenkostmi vbiva v glavo, med tem ko o duševnem in gmotnem razvijanju narodov nič ne ume. V šolskih bukvah so vojske glavna reč, kulturna in literaturna zgodovina ste le kot dodatek konec bukev pritisnjeni. H koncu hvali nekega učitelja, ki je zahteval od svojih učencev samo uzrok, povod in konec vojske, vse drugo jim

je puščal, in ga imenuje umnega pedagoga, ki ve, da slaba metoda v šoli stori, da se vsako znanstvo pristudi.

Graški list, kakor se vidi, ni s srednjimi šolami čisto nič zadovoljen; ali zdi se, da od gimnazijalcev skoraj preveč zahteva, ker ne pomisli, da prvotni namen gimnazij ne obstoji v tem, da si dijaki vsakovrstnih vednosti prisvojijo, ampak da svoje dušne moči urijo in razvijajo, da se sposobne storijo za razne stanove, za ktere se po dovršenih srednjih šolah posebej pripravljajo.

Da se šole zboljšajo, daje „Tagesp.“ svoje nasvete (prav za prav zahteva) in hoče, naj se učni načrt prenaredi. Prvo, kar se po njeni misli mora odpraviti, je krščanski nauk, ker z množino svojih dogem in molitvic slabi učencem spomin. Iz tega nastaja neizrekljiva škoda za druga znanstva, kar celo razumni pedagogi premalo cenijo; zato mora verstvo brezpogojno gimnazijo zapustiti in prostor dati nemškemu jeziku. — Iz tega nasveta sledi le to, da 1. „Tagesp.“ nima vere ne v glavi, ne v srcu, da 2. ne pozna potrebnosti verskega poduka, da 3. misli doseči z nemškim jezikom, kar je vera dala človeškemu rodu. Potem hoče, naj se filozofični propedeutiki da „laufpass“ (njen izraz), ker „empirična psihologija“, kakor se na naših gimnazijah uči, je ravno nasprotno temu, kar bi imelo biti. Vera in modroslovje nimata prostora v materialni vreči.

Mrtvi jeziki, nadaljuje, se bodo morali umakniti modernim jezikom, posebno francoščini in angleščini, k večjemu bi se znala latinščina kot podlaga romanskim je-

5

LISTEK.

PRVAČINA.

[Spisal P. mlinarjev.]

(Dalje.)

Poleg poljedelstva in vinoreje je še tretji najizdatniši pripomoček in najimenitniši pridelek, v katerega stavi Prvaški kmet, ubog in bogat, svojo največo, celoletno nado; in ta je sadje, vzlasti črešnje.

Predno o črešnjereji par vrstic napišem, naj nekaj dostavim le-tu. Bilo je 23. maja, ko je nek vinorejec (R. D.) pri nekem zboru govoril o napredku vinoreje v Ipavski dolini; rado vedno in pazno sem ga poslušal. Rekel je — med drugim, — da je Ipavska dolina t. j. zemlja, zrak in podnebje jako ugodno trti, takó, da vino, ki se tu pridelava, se lahko meri z vsakim drugim avstrijskim in francoskim; to je res, a da bi bila — kakor je trdil omenjeni gosp. Ipavska dolina izključljivo le vinoreji ugodna, poljedelstvu pa in sadjereji ne, to se mi zdi na-

pačna, kriva trditev. „Cicero pro domo sua“. Nasprotni dokaz temu je Prvaška vas in bližna okolica, kajti preveč ne rečem trdé, da Prvačina, da si pridelava ozirom na nekatere druge vasi Ipavske doline več in boljšega vina, vendar za sadje in sicer samo za črešnje, vsaj v zadnjih letih, več dobí nego za vino.

Razen črešenj dobivaš tu drugega južnega sadja le po malem; rodilo bi sicer, a kmet se tega drži, kar vé, da je gotovo izdatno, saj drugo sadje rodi le nekaj časa in nij tudi — kakor pravijo — za veliko kupčijo, zatorej večinom le črešnje nasaja in te skrbno goji. Črešnjevih dreves tedaj nahajaš v Prvačini največ, največ primerom z drugim sadjem in več tu, kakor nikoder drugod. Črešnjava drevesa v Prvačini in okolici so le majhna in mlada, kajti mlado drevo bolje rodi kakor uže ostarelo; velika, stara drevesa vidiš le v tistih krajih, kjer je črešnja redka prikazen. Nasajena so po vinogradih in na polju, povsod rodé enako plodno. Uže od nekdanj sem, je bilo število črešnjevih dreves veliko, pozneje pa, v teh letih, jelo je njih število zdat-

no naraščati in sedaj zavzeti se moraš, ko vidiš drevo poleg drevesa. Uprašal bi me morebiti rad, zakaj toliko dreves enega samega plemena? Odgovori naj ti kmet! On dobro, prav dobro vé, da mu črešnja največ izdá, da si najlaže in najpreje iz nje napravi denar.

Nij mu ravno toliko mari, če opeša ali oslabi trta tam, kjer je obilo sadnega drevja, saj za vino manje potegne nego za črešnje in še od tega, kar potegne, mora, predno je vino v hramu, polovico izdati zanj; za vsak liter vina, ki ga pridelava mora med letom izdati ga pol ali še več, pri sadju pa, posebno pri črešnjah nij skoro nobenih stroškov, ali vsaj tacih ne, kakor pri trti. Črešnje ni treba ni rezati, ne vezati, ni kolčati ne globoke „žlage“ kopati za nje. Njiva se oborje in pognoji in s tem je črešnja obdelana za vse leto. In grozdje koliko časa zori? 5, 6 mesecev preteče, predno je zrelo, črešnje pak so v poldrugem meseci uže za prodaj; tudi bolezní se, kar je nekaj let sem, naših trt rade poprimejo, in one zloglasne filoksere (trtna uš) nij po črešnjah. Nadalje, kolikokratov

zikom ohraniti. Grščina se mora odpraviti, ker že tako se le mehanično uči, in ker dijaki nimajo časa pridobiti si potrebno znanje grškega jezika in slovstva. Vidi se, da „Tagesp.“ nima ne duha ne slaha o blagodejnem in omikovalnem uplivu klasičnih jezikov, in da ne pozna lepote in popolnosti njihovih oblik čisto nič. Kar se ne da vagati in meriti, ne najde milosti v njenih očeh. Zato priporoča naravoslovje čez vso mero in obžaluje v vsakem drugem stavku, da zavoljo klasičnih jezikov trpijo naravoslovje, zgodovina in zemljepis. Prirodopis, pravi, se ne more nikoli dosti priporočati.

Bolj ko bo človek po poti sedanjih modrijanov ril po zemlji, manj sposoben bo za duhovne predmete. Ako imajo šole zdaj svoje pomanjkljivosti, jih bodo imele še več, ako se ustrojijo po duhu imenovanega sestavka.

Hercegovinska vstaja.

Najnovejše novice iz hercegovinskega bojišča prinašajo hervatski listi. Bitke so bile 23 i 24 t. m. na treh mestih, pri Nevesinji, pri Dabri i Gabeli. Tega ne poterdujejo samo privatne vesti, nego tudi Korrespondenzbureau. Bitka pri Dabri je bila kervava i trajala cel dan, zmagali so, kakor se da iz novic sklepati, vstajniki. Štiri turske kompanije so hotele vstajnike izza ledij prijati a oni so to namero preprečili.

* *

Vstaja se vedno bolje širi i tudi v Bosniji se prikazuje neko gibanje, posebno od kar so Turci fratra Karoulo ubili.

Vstaja ima velevažen pomen, tako da se vsi evropski kabineti zanjo zanimajo i da preti orientalsko prašanje brez dovoljenja evropske diplomacije rešiti. Kako rolo bo igrala, Avstrija v tej drami kateré glavni delalci so slov. narodi na Balkanu? Ona Avstrija, v kateri nemško-magjarska koalicija slovanstvo na steno pritiska? Raznesla se je vest, da Avstrija hoče

pobije kruta toča mlado grozdje po vinogradih, bije tudi po črešnjevih drevesih, se vé, a črešnje kje so uže ta čas?!

Iz omenjenih razlogov tedaj in gledé tudi na to, da črešnja, bolje kot vsako drugo sadno drevo skoro leto za letom obilo sadu obrodi, nij se nam čuditi, da se kmet sè črešnjerejo bolje peča, nego z drugo sadjerejo sploh. Ta opazka pa nikakor naj ne bo vinorejcem v kvar, odgovor je le sovražnikom črešnjereje.

Plemen črešnjevih dreves je veliko; najzlahtniše pa, za kupčijo najboljše so tako zvane „zgodnjice“ (Renške), ime od tod, ker najprve dozore, navadno prvega majnika ali še preje so uže rudeče; drugo pleme so „debelice“ tudi cepljence imenovane, ker so debelejšje od prvih in drugih sploh; tretje pleme so „morske“, kličejo se tako, ker so, kadar dozore, črne kot zamorec tedaj prav za prav „zamorke“ ali pa, ker so utegnile biti prenešene iz morskega brega, iz Istrije ali od kje drugod. Črešnje, če hočeš, da ti je izvedeni kupec rad ukupi, morajo imeti dvoje lastnosti: prvič ne smejo biti, če so za kupčijo in prevažanje namenjene, prezrele t. j. uže črne, razvun če nij tacega plemena kakor n. pr. morske, ampak belo-rudeče; drugič trd-

Bosnijo anektirati i da je ona vže dolgo v ta namen delala. Sedaj še le spoznavajo naši ustavoverci, zakaj v Zadru Rodič i v Dubrovniku Jovanovic komandira, zakaj se je cesar veliko tednov po Dalmaciji potovaje vbijal, i zakaj da se je Slovanom v Dalmaciji dala večina v dežel-nem zboru. Našim ustavovercem i velikonem-cem se v očigled tega položaja hlačice tresejo, boječ se, da bi se po pridobljeni zdatnega šte-vila Jugoslovanov slovanstvo v Avstriji ojačilo. Glavni organ ustavoverske stranke „Neue Presse“ se je prav, preširno izjavilo, da ne hrepeni po aneksijah, i da se prav radovoljno Bosniji odreče. Norčevaje se pravi, da ne želi takih soderžavljanov, ki nosijo srajco nad gatami, se v roke vsekujejo i kateri najrajše svojim sovraž-nikom nose odrezujejo“. To je nemška človek-oljubnost, nemška civilizacija! Ta judovski list bi rajši, da turško barbarstvo vse zemlje opustoši, da Jugoslovanstvo še štiristo let robu-je, da nekoliko turskih rodovin v obilosti i raz-košji živi, kakor pa da bi Slovan svoje pravice vžival! Srečna Avstrija, ki imaš take domo-ljube!

Mi pa avstrijski Slovani bi z radostjo pozdravili oni dan, ki bi Bosnijo turskemu barbar-stvu odtergal in evropski omiki izročil. Neprijatelja slovanstva in omike moramo tacega imenovati ki želi, da bodo Bosnjaki samo zaradi tega pod turskim tiranstvom ostali, da bi se o zgodnem z drugimi Jugoslovani v jugoslovansko državo združili. Perva i glavna stvar je, da se turski Slovani osvobode.

Vedno govorimo o slovanski celokupnosti, o slov. koaliciji, pokazimo torej, da nismo junaki samo v besedi nego v dejanju. Srbija, ki ima poklic osvoboditi pod serbsko zastavo Jugoslo-vane, se nekako plašljivo i boječe vede, černo-gorski knez ravno tako; a naj te dve državi pomislite, da ju zadene sramota i prokletstvo, ako se svojih se smertjose bo rečih bratov ne usmi-lite i jim pomagata kakor jim od pomladi do jeseni obetujete „Sedaj ali nikoli, čas je!“ kriče Hercegovinci svojim bratom. Ako se ta vstaja zaduši, potem bodemo morali zopet deseteltja čakati, prej ko nova bukne.

ljave. Mehke črešnje ne ponujaj domačemu kup-cu, tudi tujec je ne mara, kajti mehka črešnja se ne da v pletenico ali koš, kakor je navada, trdo zašivati, za to se pa na dalnej vožnji še bolje zmehka in lužasta postane, koj začne črneti in gnjiti in ves okus zgubi. Te lastnosti črešnjem dati, se vé ne more nikedo, razvun ko bi jih zelene potrgal z drevesa a take neso za rabo in celo zelene nabasane v koš kmalu sčrné, torej mora biti drevo tacega plemena, da rodi trdljave črešnje. Obedve te lastnosti imajo črešnje Pr-vaške in bližnih občin. Spominjam se, da sem jih vkupoval pred šolo v Gorici na briškem trgu, ki so bile večkrat tako mehke, da se mi je v šolo gredočemu cedilo iz žepa, kakor da imam v njem surovo maslo in žerjavico.

Vsako črešnjevo deblo, kakor sploh vsa sadonosna drevesa, mora biti vcepljeno, da obrodi debel, okusen in zlahten sad.

Da so se Prvaški kmetje in kmetje bližnih vasi v teh letih bolje jeli pečati se sè sadje-oziroma črešnjerejo, nego z drugimi pridelki, s čemur so si tudi jako opomogli, temu povod bili so ne Prvačanje ali kedo drugi Ipavskih doma-činov, ampak tam daleč na severju v Avstrije glavnem mestu bivajoči Dunajčanje. Tive dem,

Mi pa Slovenci pomagajmo vsaj indi- rektno za svobodo se borečim bratom na Balkanu, ako nočemo direktno. Po Dalma- ciji i Hervatskem so seustanivili odbori ki denarja za uboge Hercegovince nabirajo. Veliko hercegov. družin je zapustilo svoj dom i se čez meje preselilo. Pomagajmo bratom brez domov- ja, brez živeža i brez varuha. Ako pošiljamo darove v Ameriko i Afriko, ako cela Evropa pomoči Karlistom pošilja — pomagajmo naj prej svojim lastnim bratom na Balkanu.

Ako pa hoče jugoslovanska mladež, ki je navadno pri besedah i taborih tako navdušena za panslavizem, svojo navdušenost tudi sedaj po- kazati — naj opaše britko sabljo i naj zasede šarca kraljeviča Marka, kakor so poljski in ita- lijanski dijaci vedno sodelovali pri poljskih in italijanskih revolucijah. Tako čemo jugoslov. državo stvariti!

DOPISI.

V Gorici 29. julija. — (Občni zbor pevskega društva „Slavec“.) Kakor je bilo v zadnjem listu naznanjeno, bil je danes občni zbor novega pevskega društva „Slavec“, kterega se je vdeležilo kakih 30 udov iz mesta in dežele. Zborovanje v čitalnični dvorani pri- čel je g. Dolenc s kratkim nagovorom, v kterem je omenil začetek društva in spodbujal tako od- bornike kakor podpiratelje, da naj bodo de- lalni, da ne bo „Slavec“, kakor druga društva lepo začel, a v teku leta pojemat i začel in v kratkem času zaspal. Po tem pozdravu poprime besedo g. Leban, kot začasni tajnik osnovalnega odbora in v kratkem sporočilu opiše nastanek in razvoj društva. Iz tega sporočila je zname- nito, da je društvu pristopilo 45 udov kot usta- novniki, 60 podpirateljev in okoli 110 pevcev.

O tretji točki dnevnega reda govori gosp. Hribar gledé stroškov društva. Po kratkem raz- govoru se sprejme predlog V., naj nov odbor poskrbi, kar je društvu potrebnega in naj pri- hodnjemu občenemu zboru račun predloži v po- trjenje. Zastran prvega koncerta, kterega meni „Slavec“ napraviti, bila je precej živahna razprava

ne domačini, so izkopali zaklad v Pevačini in bližnih vaseh, zaklad, ki je bil zakopan v nji- hovem lastnem naročju; izkopali so ga in sedaj ga odpeljujejo, vlak za vlakom, po raznih me- stih našega cesarstva.

Tu se vidi kje smo še le, kako kasni in počasni mi Slovenci v razvitku in napredku; tujce bogatimo s tisoči, ki jih zajemamo iz lastne mošnje; gledajoči ne vidimo! Nočem pa trditi, češ, da je Prvačanjem kupčija s črešnjami morda škodljiva, ne, marveč jim donaša veliko pomoč, le to me bode v srce, da je Slovenec zadnji pov- sod. Če se v druge namene snovajo razna dru- štva, zakaj mari bi se tudi v ta namen, da bi mesto tujcev domači ljudje imeli kupčijo v ro- kah? Kakor nam manjka skoro po vseh vaseh vinorejskega društva, prav tako in še bolje se pogreša kupčijsko društvo z domačimi pridelki.

Pa bodi si kakorkoli, resnica je kljub temu, da imamo tujce v svoji deželi, da se je Prvačina in bližne vasi, v sedanjih dneh postavila na trd- nejšo podlago, da ne pozna več tolikega uboštva in rev ko pred 10. ali 15. leti in da ne zaslu- žuje več sramotnega epiteta: „Prvačna je lačna.“

(Dalje.)

gledé časa, kedar naj se vrši. Konečno je bilo spejeto 1. da bo koncert v Gorici in 2. da bo od 12—16. oktobra, dan se pa še posebno naznani.

Gledé daril, ktera naj bi prejimali „pevci tekmeči“, trajala je razprava precej dolgo, ker so bile misli o tej zadevi zelo navskrižne. Gosp. Hribar je predlagal trojna darila: v denarjih (5 cekinov) pohvalna pisma z odliko in brez odlike; g. Vidic je predlagal dvojna pohvalna pisma brez in z odliko, g. Leban pa je v principu bil za z d a j zoper tako tekmovalje za darila, pač pa čez kake dve ali tri leta in za takrat se strinja z g. V. predlogom. Te razprave se je vdeležilo še več drugih nazočih udov, pri končnem glasovanju je bil zadnji predlog sprejet z veliko večino glasov.

Na dnevnem redu je bila še volitev novega odbora, ker so se nazoči udje zedinili, vršila se je volitev per acclamationem in izvoljeni so bili: Predsednik: Prof. Hafner, podpredsednik prof. Šantel, pevovodja Hribar, njegov namestnik Golljevšček, tajnik Leban, denarničar Dolenc. Odborniki: Fr. Vidic, prof. Erjavec, prof. Vodusek, Černič, dr. Lavrič, Jug iz Solk., Strnad iz Kvišk., Mrcina iz Prvčine, Ditrih iz Ipave, Križman, Poniž, Setničar, Simon Gregorčič, Marinič, Kurinčič, Širca, Peroci, Zega, Carli in Hočvar. Ker posameznih nasvetov ni nihče stavlil sklenil je predsednik prvi občni zbor.

Naj bo „Slavec“ sredstvo, po katerem se zopet najdejo Slovenci na Primorskem in naj skoraj zapoje „zedinjeno Slovenijo“!

V Ljubljani 27. julija. — (Škof dr. Pogačar — nektere drobnosti. Predobro vem, da vam nič novega ne sporočam, ako govorim o novem našem knezo-škofu. Saj so listi vseh barv in jezikov te dni novega škofa tako rešetal, da je že odveč bilo. Naj bolj priden je bil tukajšni žurnalista „ex off“, ki je postregel vsim ustavoverskim dunajskim listom s telegrami tako avtentičnimi, kakor bi bil sam vse deputacije vodil in jim govornik bil.

Novega škofa hočejo za-se pridobiti nemškutarji, zaradi tega je „Tagblatt“ cele strani popisal, in očrnil „črno druhal“; za-se ga hočejo imeti „mladi“, od tod pohvalni članki, bakljada, za-se ga hoče imeti vlada, ktera ga je, prav zaradi tega imenovala, da bi njen postal in ostal. Ako se članki nekterih tukajšnjih in tudi zunanjih listov čitajo, nehote se mora tako prilizovanje studiti vsakemu, gotovo tudi knezo-škofu. Toliko odličnejši postopata „Slovenec“ in „Novice“, ki donasata vselej avtentična sporočila brez nepotrebnih kombinacij, ktere naj si bralec sam dela, ako mu drago.

Prav z velikim veseljem smo čuli, da se bo konsekracija vršila v Ljubljani in ne v Gorici. Toliko večji čast za naše mesto in celo škofijo, da nas obiščejo prevzvišeni nadškof Andrej, naš domorodec. Kranjska bo lahko ponosna, ko bo njen sin zopet drugega sina postavil namestnika apostelnov. Trije Kranjci bodo h kratu v deželi kot škofje, eden kot nadškof, drugi kot novoposvečeni in tretji v pokoji v Kranji. Majhna dežela pa ima tri vladike doma in enega v — Ameriki! — Lahko bi še nektere reči o škofovih zadevah sporočil, pa ne sme se vse aus der Schule schwätzen.

Pri Vas so časnikarske obravnave splavale po Soči, pri nas bomo imeli v prihodnji sesiji tri. „Slovenec“ je tožen zaradi čudnih dogodov, ki so se godile s pismi na Gorenskem, „Slov.

Nar.“ zaradi dopisa iz koroške. „Tagblatt“ je tožen zaradi obrekovanja. Tožnika sta gosp. Kreč in gospa Šolmajerjeva. — Dramatično društvo je imelo 22. občni zbor. Vdeležilo se je malo društvenikov. Predsednik je izvoljen g. Murnik, odborniki pa: Žagar, Bleiweis, Noll, Drenik, Jurčić, Krsnik, Pleteršnik, Škofic, dr. Staré, Wiesthaler in Valenta. Želeti je, da bi to narodno društvo več podpore dobivalo po udih, kterih bi bilo lahko 10krat več, kakor jih je. Povsod mlačnost!

Prihodnjo nedeljo ste povabljeni k besedi v naši čitalnici. Vrt bo zalo okinčan in razsvetljen, sodelovali bodo pevci in orkester na korist čitalničnega pevovodje g. A. Stöckl-na. Da bi le tudi Jupiter pluvius s programom zadovoljen bil, letos vedno nagaja, kadar ima biti kaka veselica ali izlet.

Ogled.

Avstrija. D u n a j. Cesar in cesarska rodbina biva v Išnu, cesarjevic Rudolf je dobro ozdravel, nekt rekrati se je že peljal na sprehod. Presvetla cesarica se pada 29. t. m. v Francoske toplice Sassetot, kjer je pripravljeno stanovališče za visoko gospo in njeno spremstvo. Nadvojvoda maršal Albrecht biva tudi na Francoskem in ogleduje kraje in trdnjave znamenite iz poslednje vojske. Na Dunaji je zdaj politično življenje mrtvo, priprave se pa delajo za državni zbor in delegacije.

V B r n u so delalci zopet začeli v fabrikah delati, vendar ne v vseh. Nekteri fabrikanti nočejo plačila povikšati, drugi pa hočejo le dobre ali izvrstne delalce še sprejemati. Bogatini lahko po svoje ravnajo, a vbogi delalci morajo nehoté tudi s trohico zaslužka zadovoljni biti.

V P r a g i so konfiskacije na dnevnem redu. Ako kak dan preteče, da policija ne pograbi „Politike“, „Pokroka“, „Čeha“ itd. lahko se ta novica z ogljem v dimnik zapiše. Češki listi zdaj pišejo in govori se o prošnjah, vsled kterih naj bi presvetli cesar dovolil, da se cesarjevič Rudolf da kronati za češkega kralja. Upati je, da bo tudi cesar Franc Jožef I. zgled svojega rajnkega strica posnemal in češkemu narodu sè slovesnim kronanjem priznal dejansko njihove pravice in tirjatve. — V P r a h a t i c u je bil 25. t. m. zbor katoliško-političnega društva za češko kraljestvo. Predsednik je bil knez Lobkovic, med drugimi je govoril knez Karol Švarcenberg, škof Jirsik je poslal svoj blagoslov.

Na K r a n j s k e m imajo zdaj politični in nepolitični krogi mnogo posla z novim škofom Pogačarjem, o kateri zadevi naš dopis iz Ljubljane obširneje govori. Sploh pa je povsod čas pasjih dni, imenitne osebe so šle v toplice in bolj se jim godi nego politikarju.

V G a l i c i j i nek judovsk dogodek veliko hrupa dela. Ko bi bil kak katolišk škof kterege nezvestega iz katoliške cerkve javno izobčil, vsi judovski listi bi ga napadli kot fanatika, mračnjaka, nazadnjaka in ne vem kaj še vse. Judovski rabinar pa je nekega človeka le za to, ker se njegovi sodbi ni podvrigel, izobčil (ali je imel

prav ali ne, je drugo vprašanje); izobčenec se je pri sodnji pritožil zaradi storjene mu krivice, sodnja je rabinarja obsodila in judje pretijo, ako obsojenega rabinarja sodnja zapre, bodo zažgali celo mesto! Ali ni to lep sad judovske emancipacije? Kaj bi rekel državni pravdnik po vsej pravici, ako bi katoličani iz enakega vzroka grozili, da bodo to ali uno mesto zažgali? To bi bili „fanatični rimijani“, državni sovražniki in — Judje imajo od leta 1876 — metrično mero.

O g r s k a. V Budapeštu se ministri še vedno posvetujejo, kako bi se colna tarifa z Avstrijo (!) predručala. Raznesla se je novica, da minister prava Perczel misli odstopiti, kar se pa ne potrdi. Volitve za ogrski državni zbor so večidel dovršene, liberalna stranka bo lahko brezobzirno vladala, tako ogromne večine nima vlada skoraj v nobenem parlamentu. 28. avg. se snide zbor, od tega dne do 20. sept. bo adresna debata, volitve v delegacije in druge manjši reči pridejo v obravnavo. Do 15. oktobra so zopet počitnice zaradi trgatve, potem pa pride na vrsto razprava o proračunu. Ministri so nagovor, s kojim se zbor odpre, že osnovali.

Zunanje države. B a v a r s k o. Kakor je bilo preračuneno po prvotnih volitvah, izpadla je druga volitev domorodni stranki v prid. Priborili so 79 sedežev, prusaki pa 77. Ministerstvo ne bo tako naglo sklicalo zbora.

P r u s k a. Zopet nov napad na kancelerja Bismarka si je zamislil nek sodnijski uradnik. Grof Dzembek je nameraval nevarnega Bismarka končati. Preiskava pa je pokazala, da ne živi nikak grof z imenom Dzembek in da je sodnijski uradnik — zmešan!

Š p a n j s k a. Kralj Karol VII je pisal Don Alfonsu pismo, v katerem ga prosi, naj ne dopušča takih surovosti in strahovitih dejanj, ki se godijo od strani vladajoče stranke.

Vojska je največa šiba božja, in to posebno takrat, kedar se vojskujoča stranka poživini, da zgubi in zatre v sebi ves čut ljubezni do bližnjega. Strah in groza navdaja človeka, ko bere o brutalnih činih, ki se godé na španjskem bojišči od strani Alfonzovičev. Kar le količkaj diši po Karlizmu, mora živo občutiti, kaj zamore zlobna krivica. Ne gledé na starost, na spol, ne gledé na to, je-li kedo zdrav, ali bolan, bežati mora, ako noče, da ga brutalno barbarstvo siloma prtegne čez mejo. Časopisi poročajo, da so bolno ženo celó iz postelje iztergali. Izgnancem niti ne dovolé, da bi se seboj si vzeli potrebne obleke in perila. Nij čudo, da porodi taka krivica od druge strani tudi silo. Nij čudo, da začinja mati Alfonsova, ki je zastonj se trudila, da bi spravila svojega sina na boljše stezo naslanjati se na Karlos-ovo stranko. Don Karlos jej je ponudil celó na Kantabrijskem morji ležečo krasno vilo v stanjovanje. Isabela nij odrekla, in znabiti se kmalu tija iz sariza preselí.

Razne vesti.

— Na Hrvatskem se vrše volitve prav v redu. Do sedaj so bili v najbolj inteligentnih mestih samo kandidati narodne stranke izvoljeni. Makanec kandidira še na 5 mestih. Mankančeva i Starčevićeva stranka ste se v resnici združili zoper narodno. Razen teh strank se je pojavila na Hrvatskem tudi srbska „naprednjaška“ stranka v Sremski okolici. Tako se zbira nad Hrv. pogubonosna nevihta, ki bi se svojimi streli naravno slogo i delavnost razdjala.

— Čuden samoumor treh deklic. „Triester Ztg.“ od 28. julija piše: Danes predpoldne se je razširjala po Trstu vest žalostnega dogodka. Gospej Feliciti Polonio, ženi vodje tržaškega dacarskega urada Janeza Polonio, se je čudno zdelo, da njene tri hčere, ki so sicer navadno ob 8. uri vstajale, se še proti deveti uri niso videti dale. Deklice, najstarejša Marija 20 l., druga Olga 18 l. in naj mlajša Ema 16 l. bile so predvečer z materjo na sprehodu in domu so prišle na videz dobrovoljne. Po 11. uri so se podale v svojo spalnico. Okoli 9. ure zjutro potrka mati prvokrat na duri, pa ni dobila nikakega odgovora, in ko okoli ednajste ure še enkrat potrka in nobenega odgovora ne dobi, pride v hiši stanujoč mesar Barison na prošnjo matere in duri s sekuro odpre. Soba pa je bila prazna. Ko so še duri naslednje sobe odprli, zagledali so vse tri deklice popolnoma obličene sede na tleh. Vse tri so bile mrtve. Pred njimi in v kotu je bilo oglje s pepelom pokrito. V naglici so poklicali zdravnike, pa mrtvih niso mogli več k življenju obuditi, ker mrtve so bile že več ur. Vzrok je popolnoma neznan, zakaj so nesrečne to storile.

— Letina in trženje. Cesarska vlada je zastran žetve objavila sledeče poročilo. Rž na Českem daja le deloma dobro, večidel pa le srednje zrnja: na Moravskem in Šleskem je rž srednje zdatna. Nekoliko bolje se kaže pri pšenici. Ječmena se namlati deloma po srednje, deloma pa zelo slabo. Oves je boljši. Repica, krompir in repa obetajo mnogo pridelka. Na Gališkem je rž slaba, v Bukovini srednja. Pšenica nekoliko več plenje. Ječmena dobivajo malo, ovsas nekoliko več. Koruza je povsod lepa. Krompirja bo malo, sadja pa nič. V Spod. Avstriji imajo pri rži srednjo žetev, v Gornj. Avstriji dobro. Na Štajerskem rž sploh slabo plenje, pšenica pa le nekoliko bolje. Ječmen in oves sta različno zdatna; krompir, zelje in repa dobro napreduje. Tudi vinogradi še v obče lepo kažejo, kder ni bilo toče. Na Kranjskem, v Gorici in Dalmaciji je žetev bila večidel slaba. Med vsemi kronovinami še najbolje kaže Hrvatska, kder so imeli sploh dobro žetev. Tudi koruza dobro kaže; posebno polni so vinogradi ter obetajo izvrstno in zgodno branje ali trgatve. Večidel slabo pa je na Ogorskem, posebno v Banatu in na Erdeljskem. Sploh, žetev se je po našem cesarstvu izkazala veliko bolj slaba, kakor so se ljudje nadjali. Ker se enake novice poročajo tudi iz sosednih dežel: iz Ruske, Nemške, Švicarske, Laške, Francoske in Angleške, zato je pretečeni teden žitna cena povsodi poskočila in kvišku šla. Angleško bo tujega zrnja potrebovalo 65 milijonov centov, Laško 7, Nemčija 7, Švicarsko 5 in Francosko 3 milijone centov. Pšenica je v Bukovini po 3 fl., v Varaždinu po 4 fl., v Gradcu po 4 fl. 11 kr., v Celovcu po 4 fl. 12 kr., v Ljubljani po 4 fl. 70 kr., v

Pešti po 5 fl. 67 kr. in na Dunaji so 89 funtno plačevali že po 6 fl. 75 kr. cent. (Gosp.)

— Silno star srebrn denar so nedavno našli v Opatovici na Českem, ko so nek skedenj delali. Na enej strani ima živinsko glavo z rogmi, na enej pa boginjo Palado, okoli ktere se dobro bere napis: „Basileos Lysimachu“ (kralj Lysimah je bil eden izmed vojskovodij Aleksandra Velikega in je po njegovi smrti postal namestnik v Traciji. L. 313 p. Kr. bil je oklican za kralja ter je prisvojil si Macedonijo in velik del Male Azije. Umril je 28. p. Kr. Najdeni denar je tedaj star okoli 2200 let, pa je prav dobro ohranjen. Ravno tam so našli tudi zlat prstan z dragocenim kamenom.

Domače stvari.

(Obiskovanje.) Ljubljanski knezo-škof Monsig. dr. Janez Zl. Pogačar pride v kratkem v Gorico.

(Izobraževališče za učiteljice) v Gorici je ustanovljeno. Za Slovenke se odpre prihodnje solsko leto I. tečaj, za Lahinje 2—3 tečaji. Vadnica temu izobraževališču bode sedanja nemška dekliška šola, na kateri se bode tudi slovenščina gojila. — Sedanje možko izobraževališče se preseli v Koper, učiteljsko osebje njegovo pa ostane tu in prestopi na žensko preparandijo. Sedanja deška vadnica ostane pod tem imenom, pa samo 3 razredna. Sedanji pripravljavni razred za gimnazijo in realko ostane, kakor je.

(Vabilo na naročbo.) Ravno kar se tiska zgodovinska zlo zanimiva knjžica: „Vojska med Francozi in Nemci“, spisal M. V., založil K. Mailing v Gorici 1875. Obsegala bode 6—7 pol ali blizo 100 strani, v veliki osmerki. Do konca avgusta t. l. bo natisnena in se bode razpošiljala le tem, kateri se na njo do 20. avgusta naročijo. Stala bode le 40 kr.

Slovenski domoljubi naj blagovolijo nabirati naročnike; naročnino pa naj blagovolijo poslati do 20. prihodnjega mesca pod naslovom: Marka Vales, vikar v Štverjanu (p. Gorica - Kviško) v Brdih. Vsi slovenski časniki pa naj blagovolijo to vabilo ponatisniti! Kdor se misli naročiti, naj se podviza, kajti za prvi natis se je le primerno malo iztisov natisniti dalo.

(V tukajšnjem centralnem semenišči) se bodo vrstile konecletne skušnje tako-le: 11. avgusta iz pastore; 12. iz cerkvene zgodovine; 13. iz dogmatike; 14. iz svetopisemskih studij s. z.; 17. iz cerkvenega prava; 19. iz morale; 20. iz svetop. studij n. z.; 21. iz fundamentale. V nedeljo, 22. avg., se sklence šolsko leto se slovesno zahvalno mašo.

Umrli od 23. do 29. julija.

Karolina Tonsič 11 m. božjašt. Kamila Copini 18 l. jetika. Lucija Decorti 30 l. prsna voden. Sigm. Valentinčič 4 l. 6 m. angina. Aleks. Franzoni 2 l. angina. Jožef Filipič 1 l. 6 m. angina. Lucija Bevič 31 l. jetika. Janez Tonsič 2 l. 6 m. angina. Marija Fabjan 36 l. jetika. Val. Cargo 65 l. starost. Alojzi Trampus 2 m. božjast.

Anton Pick

malar za sobe, cerkve in vseka-ko delo z oljem — stanuje v Raštelu h. št. 303 v Gorici.

Javna prošnja.

Podpisani fajmošter lepo prosi, da bi vsi tisti, ki so prostovoljno podpisali ali podkrižali, v petih ratah ali v petih letih za zvonove nove Gradenske cerkve v Mirnem kaj dati ali darovati, spomnili, da letos je peto leto ali peta rata že prešla. Sicer res je, da nekateri so se podpisali 50 30 gold. dati, in so jih uže dali; drugi 25 20 15 12 in veliko njih 10 8 5 goldinarjev, in so uže nekoliko na račun dali, narveči del pa le samo en goldinar v petih letih dati pa vendar se je že 1600 goldinarjev vkup spravilo, ki so v Goriški hranilnici na obresti naloženi. Ako bi bili vsi plačali, imeli bi že 8000 goldinarjev, kar bi dalo priložnost nove zvonove uže za prihodne kvatre septembra omisliti.

Zatorej prosi ponižno podpisani, da bi častiti gg. duhovniki, kateri imajo že v rokah pobotnice tistih, kateri so se podpisali, ne prisiljeni, ampak prostovoljno podpisali ali podkrižali za zvonove nove gradenske cerkve kaj darovati, opomnili, njih dolžnost storiti, in denar, mirenskemu fajmoštru ali častitemu gospodu kaplanu Alojzu Carli-u poslali, za kar bodo od Bogu plačilo prijeli.

V Mirnem dne 2. julija 1875

Janez K. Eleršič,

fajmošter.

MOLITVE

za sveto leto 1875 s kratkim podukom

je naslov knjžici, ki je prišla v Mailingovi tiskarnici na svetlo in velja:

1 iztis	4 solde
10 iztisov	30 soldov
50	1 gl. 25
100	2

Četrty natis.

PRODAJA

pravega domačega vina.

Belo iz Ipave od 10 do 12 gl. vedro
Črno furlansko 14 „ 16 „ „

Dobiva se v drogeriji

Seppenhofner-jevi

na

Travniku